

Beschikbaarheid van informatie uit spuitregisters

juli 2026

Henk Baptist
Mieke Goverde
Floris de Groot
Hans Punter

Deze notitie in het kort

- Een teler die bestrijdingsmiddelen gebruikt, is verplicht daarvan een boekhouding bij te houden. Dit zogeheten spuitregister – officieel het ‘gebruiksregister voor gewasbeschermingsmiddelen’ – bevat informatie over de toepassing: wat is er gebruikt, waar, wanneer en hoeveel.
- De teler moet dit register minimaal drie jaar bewaren. De overheid mag spuitgegevens van een teler opvragen om te controleren of de middelen volgens voorschrift zijn gebruikt en of er geen verboden middelen zijn gebruikt.
- Tot nu toe is de gangbare praktijk dat de Nederlandse overheid deze informatie niet deelt met derden. Meten=Weten probeert langs juridische weg alsnog inzage in de spuitregisters te krijgen. Dat geeft belanghebbenden de milieu-informatie waar ze recht op hebben. Gesprekken met telers en overheden kunnen dan doelgerichter plaatsvinden. Met die informatie zijn gezondheidsrisico's en schade aan de natuur beter in te schatten en is toekomstige schade te voorkomen.

Inleiding

Het gebruik van pesticiden is heel gangbaar in de landbouw. Nauwkeurige metingen laten zien dat de gespoten middelen niet op de akkers blijven. Ze worden, al dan niet na verdamping, door wind en water tot ver in de omgeving meegevoerd. [Onze website](#) geeft hierover meer informatie onder het kopje 'Eigen onderzoek'. Verschillende belanghebbenden willen de op de akker gebruikte pesticiden in verband kunnen brengen met de resten van pesticiden die ze terugvinden in de wijdere omgeving. Het spuitregister van telers is echter niet door alle belanghebbenden in te zien. Dat deze informatie onder de pet wordt gehouden maakt de discussie over het beschermen van waterkwaliteit, biodiversiteit en gezondheid heel lastig. Daarvoor is transparantie nodig over wat er op de percelen wordt gespoten.

Gegevens spuitregister opgevraagd

Het esdorp Lhee in de Drentse gemeente Westerveld grenst aan het Nationaal Park Dwingelderveld. Verschillende nabijgelegen percelen worden gebruikt om bloembollen te telen die intensief met pesticiden worden bespoten. Omwonenden en Meten=Weten vroegen het provinciaal bestuur in 2021 om inzage in het spuitregister van die percelen. Ze maakten zich zorgen over de verspreiding van de gebruikte pesticiden, maar kregen geen toegang tot de gevraagde informatie en spanden daarom een rechtszaak aan. De Rechtbank Noord-Nederland deed hierover op 12 januari 2026 uitspraak: Als burgers erom vragen, is de minister van *Landbouw Visserij, Voedselzekerheid en Natuur* (LVVN) wettelijk verplicht om professionele gebruikers van pesticiden te vragen hun spuitregisters aan de minister ter beschikking te stellen. Die handelt daarna de informatieverzoeken verder af op basis van de *Wet open overheid* (Woo).

De *Land- en Tuinbouw Organisatie* (LTO) en de *Nederlandse Akkerbouw Vakbond* (NAV) verzetten zich tegen het openbaar maken van spuitgegevens. Dat doen ze met als argument het risico van onjuiste interpretatie van de gegevens, de extra regeldruk die het oplevert, onnodige spanningen tussen telers en omwonenden en de bescherming van hun persoonsgegevens. De toenmalige minister van LVVN, Femke Wiersma, besloot daarom tegen de rechterlijke uitspraak in beroep te gaan bij de afdeling Bestuursrecht van de Raad van State. Ook vroeg ze de voorzieningenrechter om een voorlopige voorziening. Op 13 maart 2026 bepaalde de voorzieningenrechter dat het ministerie van LVVN niet aan de uitspraak van de rechtbank hoeft te voldoen vóórdat daarover in hoger beroep is beslist. Die beslissing volgt waarschijnlijk in de loop van 2026.

Toelating, controle en naleving

De besluitvorming over het toelaten van pesticiden gebeurt bij het *College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden* (Ctgb). Het Ctgb-beleid volgt daarbij het wettelijk kader dat op EU-niveau is vastgesteld in de [Europese Verordening](#)

[Gewasbeschermingsmiddelen](#) uit 2009. Het is hierbij van belang dat de EU een middelen kan goedkeuren, maar dat het Ctgb bepaalt of het al dan niet in Nederland gebruikt mag worden. Het Ctgb beoordeelt of het veilig is om deze middelen in Nederland op de markt te brengen en toe te passen. Nederlandse bloembollentelers mogen daarom alleen bestrijdingsmiddelen toepassen die het Ctgb heeft goedgekeurd. Maar die goedkeuring neemt de zorgen van omwonenden en natuurbeschermers niet weg. Het Ctgb baseert zijn oordeel namelijk op de informatie en rekenmodellen die de producent van de middelen verstrekt en verricht nauwelijks eigen onderzoek. Ondanks protesten van natuurorganisaties en [twijfels van de Gezondheidsraad](#) wijkt het Ctgb niet van deze werkwijze af.

De *Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit* (NVWA) houdt [toezicht op het gebruik](#) van gewasbeschermingsmiddelen en controleert of land- en tuinbouwbedrijven zich houden aan de wettelijke regels voor het gebruik. Ze doet dat [steekproefsgewijs en op kleine schaal](#). Zo werden in 2022 onder alle bollentelers steekproefsgewijs 33 controles uitgevoerd en in 2023 onder zo'n 1600 bollentelers 18 controles. Verder leunt de NVWA zwaar op een 'zelfinspectietool' waarmee telers hun eigen gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kunnen evalueren.

In 2024 controleerde de NVWA 66 bollentelers en akkerbouwers in Noordwest Friesland, Groningen, Goeree-Overflakkee en West-Brabant). Bij veertig procent van de telers werden overtredingen geconstateerd, zoals het gebruik van te hoge doses of het op voorraad hebben van niet-toegelaten pesticiden. In 2025 werden – na een verzoek daartoe van het *Pesticide Network Europe* (PAN) – enkele [boetes uitgedeeld](#) voor het niet-naleven van de regels. De controle door de NVWA lijkt weinig intensief en niet effectief en neemt de bezorgdheid van omwonenden en natuurbeschermingsorganisaties niet weg.

Registratie spuitgegevens

De Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen schrijft voor dat alle telers in Europa hun bezit en gebruik van pesticiden vastleggen in een spuitregister. Wat ze precies moeten vastleggen is in 2023 op Europees niveau vastgelegd in een [Uitvoeringsverordening](#). Het documenteren mag vooralsnog op papier. De informatie moet drie jaar beschikbaar zijn voor het bevoegd gezag en mag de teler daarna vernietigen. Volgens een Uitvoeringsverordening uit 2025 zou met ingang van 1 januari 2026 het spuitregister [digitaal moeten worden bijgehouden](#) en meer gestructureerde informatie gaan bevatten. Dan zou het register ook over een langere periode te raadplegen zijn. Onder druk van de agrarische sector is die [invoering uitgesteld tot begin 2027](#).

Een digitaal en toegankelijk spuitregister is voor alle belanghebbenden eenvoudiger te raadplegen: door omwonenden, drinkwaterbedrijven, waterschappen, zuiveringschappen en terreinbeherende of natuurbeschermingsorganisaties. Op grond van de EU-verordening uit 2009 kunnen zij de bevoegde autoriteiten vragen om

toegang tot deze informatie. Het juridische kader hiervoor zou de *Wet open overheid* (Woo) moeten zijn, maar dat is tot op heden niet formeel geregeld.

Juridische argumenten nader bekeken

In 2021 vroegen omwonenden en de vereniging Meten=Weten het *Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit* (LVN, nu LNV) het spuitregister van een aantal telers openbaar te maken. Omdat het ministerie hieraan geen gehoor gaf, spanden de aanvragers een rechtszaak aan.

De rechtbank refereert in haar uitspraak aan de Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen uit 2009. Zij stelt dat de minister een teler mag verzoeken relevante informatie uit spuitregister ter beschikking te stellen, als derden daarom vragen. Het is juridisch duidelijk dat het daarbij óók gaat om informatie over emissies naar het milieu: de *Wet open overheid* (Woo) [geeft dat aan](#) in het zevende lid van Artikel 5.1. Toegang tot dergelijke informatie kan niet worden geweigerd, omdat de EU is gehouden aan het *Verdrag van Aarhus* (1998). Dit geeft burgers op milieugebied drie rechten: toegang tot milieu-informatie, participatie in besluitvorming over het milieu en toegang tot de rechter in milieuzaken. Het gaat dus niet om het recht op een schoon milieu op zich, maar om procedurele rechten. Met de *Wet open overheid* komt Nederland de [verplichtingen tot openbaarheid](#) na die uit het Verdrag van Aarhus voortvloeien.

Kort samengevat: Ongeacht of je een individuele burger of een niet-gouvernementele organisatie (ngo) bent, als je de bevoegde minister vraagt om milieu-informatie (zoals die in spuitregisters), dan moet hij of zij deze opvragen en openbaar maken. Want iedereen heeft recht op toegang tot milieu-informatie om daarmee een rationele gezondheidsafweging te kunnen maken.

In haar laatste Haagse werkweek maakte demissionair BBB-minister Wiersma bekend dat ze over het al dan niet vrijgeven van spuitregisters alle opties wil openhouden voor haar opvolger. Ook gaf ze aan dat ze al een aantal verzoeken daartoe had ontvangen, maar dat ze die wil aanhouden tot er juridisch duidelijkheid is over over de verplichting die informatie te delen met belanghebbenden. In de loop van 2026 komen alle argumenten opnieuw uitgebreid aan bod tijdens de bodemprocedure bij de Raad van State, waarna een definitieve uitspraak volgt. Meten=Weten volgt deze procedure op de voet.

In juli 2026 sloot het kabinet-Jetten een [hoofdpijnenconvenant gewasbeschermingsmiddelen](#). Het is ondertekend door staatssecretaris Erkens (LNV) en zeven organisaties in de sfeer van overheid, land- en tuinbouw, akkerbouw en supermarkten. De natuur-, milieu- en landschapsorganisaties hebben het convenant nadrukkelijk niet ondertekend. Het convenant moet de basis gaan vormen voor een Nationaal Actieplan Duurzaam Gebruik Gewasbeschermingsmiddelen (NAP). De opzet maakt echter duidelijk dat de lijn van Femke Wiersma wordt doorgetrokken. Via een

omweg voorkomt het convenant dat spuitgegevens openbaar moeten worden. Dat gebeurt door het oprichten van een onafhankelijke Gegevensautoriteit Gewasbescherming, een organisatie die niet onafhankelijk en transparant is. Het is geen overheidsdienst en valt daarom niet binnen het bereik van de *Wet open overheid* (Woo). In de opsomming van relevante stakeholders met toegang tot de gegevens (Artikel 6.2f) ontbreken burgers en natuurorganisaties. De overheid lijkt mee te gaan in de wens van de agrarische sector om spuitgegevens aan openbaarmaking te onttrekken en ondermijnt hiermee het recht.
